

Quechuafamilie met kudde lama's en alpaca's. Ze houden een kleine ceremonie voordat ze aan het werk gaan.

DE RIJKDOM VAN PERU Deel 1

Schitterend land met eeuwenoude cultuur

tekst en foto's **Lisette Verkerk**

De hooglandindianen in de Peruaanse Andes houden sterk vast aan eeuwenoude tradities. Dat blijkt uit de muziek en dansen bij de talrijke feesten maar ook uit de klederdracht. Vooral de vrouwen gaan traditioneel gekleed en dragen schitterend geweven omslagdoeken. Behalve door hun cultuur en de motieven en patronen die van generatie op generatie worden doorgegeven, laten de weefsters zich inspireren door het dagelijks leven en de directe leefomgeving: het landschap en de flora en fauna.

Jonge moeder met *montera* op haar hoofd, het jongetje met een gebreid mutsje, *paco*.

Witte alpaca's met vachten voor de wolindustrie in het bergdorp Sasicancha.

Op slag verliefd

Lisette Verkerk is beeldend kunstenaar. In 2007 bezocht zij Peru voor het eerst. Ze was meteen verliefd op het land: de eenvoud, de overweldigende natuur, de rust in het hooggebergte, de rijke textieltraditie en de eeuwenoude cultuur. Tijdens de reizen die volgden, groeide deze liefde en inmiddels woont ze samen met haar partner Octavio Puma Cruz in het dorpje Urubamba, op ongeveer een uur rijden van de oude Incahoofdstad Cusco. In Peru fotografeert ze het dagelijks leven in het Andesgebergte: de hier getoonde foto's zijn in de omgeving van Lares, een plaatsje ten noorden van de stad Cusco, genomen. Daarnaast onderzoekt en documenteert ze technieken waarin de wol van de dieren verwerkt wordt in producten voor dagelijks gebruik. Ook schrijft ze over het leven in de hooglanden en organiseert cultuurreizen en dagtrips in de omgeving van Cusco.

Boeiend Peru

Peru is voor velen het boeiendste land van Zuid-Amerika. De verscheidenheid aan cultuur en natuur is overweldigend. Er zijn veel overblijfselen van eeuwenoude beschavingen zoals die van de Paracas, bekend om haar textiel, of van de Moche met haar gouden, zilveren en keramische voorwerpen, en de Incacultuur vanwege haar organisatietalent en bouw van steden waarvan de vergeten Incastad Machu Picchu wellicht het bekendste voorbeeld is. Peru bestaat grofweg uit drie klimaatzones: de woestijnachtige kuststrook, de ondoordringbare jungle van het Amazonegebied en het grillige en indrukwekkende berglandschap van de Andes. Het dorpje Urubamba van Lisette en Octavio ligt in het hart van de Peruaanse Andes, in de Heilige Vallei van de Inca's.

Quechua-indiaantje in Sasicancha met traditioneel gebreid mutsje, *chullo*. Zijn broekje wordt bij elkaar gehouden door een geweven band, een *chumpi*.

Beoordelen van kleur, lengte en kwaliteit van de alpacawol.

Vanwege de rijke Incahistorie is dit één van de belangrijkste toeristische trekpleisters van Peru. Hier liggen de Incaruïnes van Pisac, Ollantaytambo en de terrassen van Chinchero. Indrukwekkende plekken waar mensenhanden eeuwen geleden prachtige bouwwerken maakten. Op de kleurrijke markten van Pisac en Chinchero is prachtig textiel te koop.

Het boerenleven

De hooglandindianen zijn boeren. Velen spreken nog altijd de oude indianentaal, het Quechua. In de dalen wordt kleinschalige landbouw bedreven, op de hoger gelegen hellingen worden grote kuddes lama's en alpaca's geweid. De schapen, lama's en alpaca's voorzien de hooglandindianen van de producten die ze nodig hebben om te overleven. Vlees. Wol. Botten: het onderbeen van de lama wordt bijvoorbeeld gebruikt als weefinstrument. Vachten: gebruikt als matras of kussen om op de koude grond te zitten. Gedroogde lamapoep om het land te bemesten voor een goede aardappeloogst en als brandstof. Daarnaast worden de lama's en paarden gebruikt als lastdier, voor het vervoeren van de aardappels of om dingen te dragen op toeristische wandeltochten.

De alpaca in de hooglanden

Het Andesgebergte is het oorspronkelijk leefgebied van de alpaca. Al meer dan vijfhonderd jaar geleden werden ze vanwege het vlees en 'de wol van de goden' door de Inca's gehouden. De alpaca plant zich maar langzaam voort. Een draagtijd van elf maanden is gemiddeld, die van meer dan een jaar niet ongevoelbaar. Daarbij zijn baby-alpaca's enorm kwetsbaar. Ze sterven vaak door de regen en kou of worden gedood door een condor.

Spinnen en twijnen met een vrije spintol, de *phushka*.

Horizontaal weefgetouw.

Deze gier, een aaseter, komt af op de rozerode achterkant van het jong of op de ogen. Om hem af te schrikken dragen de jonge dieren de eerste weken een 'sjaal' van blauw plastic.

Alpacawol

Alpacawol komt voor in tweeëntwintig natuurlijke tinten met vijf hoofdkleuren: wit, beige, chocoladebruin, grijs en zwart. Deze prachtige natuurlijke tinten worden steeds zeldzamer. In de regio's waar de Quechuafamilies de wol produceren voor de wolindustrie, worden de alpaca's streng geselecteerd op kleur en zie je voornamelijk witte dieren. Hiervoor wordt iets meer betaald om de eenvoudige reden dat een witte, in tegenstelling tot een gekleurde vacht, in elke gewenste kleur geverfd kan worden.

In de hooglanden van Huacahuasi, op 3.850 meter hoogte, het bergdorp waar de familie van Octavio oorspronkelijk vandaan komt, worden de dieren gehouden voor eigen gebruik. Vandaar dat er relatief veel gekleurde dieren voorkomen. Lisette's eigen kudde heeft witte, geel-bruine, vicuña en chocoladetinten. Grijs en zwart zijn zeldzaam.

Doorgaans worden de dieren geknipt in de regentijd, van december tot april. In deze maanden zijn de nachten relatief zacht. Om ze tegen de kou te beschermen wordt de wol niet tot op de huid geknipt, maar blijft er een laagje achter. Om de mannelijkheid van de macho's te benadrukken, laat men een pluk wol op de borst staan. De wol wordt geknipt met een wolschaar, in het verleden werd dat met een mes gedaan. De dieren met wol voor de wolindustrie worden elk jaar geknipt. De alpaca's met de door de hooglandindianen met de hand gesponnen wol, eens in de twee jaar.

Lisette met fototoestel tussen een kudde alpaca's

Watia, aarde-oven, van gedroogde paardenpoep en aarde met wortels van de aardappelplanten.

Spinnen

Voor het spinnen wordt de vacht geselecteerd op kwaliteit. Met de hand worden plantenresten en vuil verwijderd en wordt de wol gekeerd. De wol wordt niet gewassen. De grove wol wordt gesponnen op een stok en verwerkt tot dekens, aardappelzakken of touwen. De fijne wol wordt gesponnen en getwijnd met een spintol, in het Quechua 'phushka' genoemd. Daarbij danst de spintol vrij in de lucht. Het spinnen is een belangrijke fase in het textielproces, omdat de kwaliteit van het geweven product afhangt van de fijnheid en regelmatigheid van de gesponnen draad. Zijn de twee enkelvoudige draden eenmaal getwijnd tot een mooie sterke draad, dan kan men overgaan tot het uitwerken van een textielwerk (daarover meer in het volgende nummer van HZG).

Tenslotte

Nieuwsgierig geworden naar de rijke textieltraditie van Peru? Lisette en Octavio verzorgen dit najaar in Nederland workshops in diverse traditionele textieltechnieken uit het Andesgebergte, waaronder 'Spinnen volgens de Andestradietie' waarbij u leert spinnen en twijnen met een spintol. Daarnaast 'Breitechnieken van het chullomutsje' waarbij u op vijf pennen met een haakje breit en tenslotte de techniek van het geschulpte randje, het inbreien van een motief en het vrolijke bolletje uit de meisjesmutsjes.

Meer info

Voor het workshopprogramma najaar 2012, mail: lisette.verkerk@gmail.com

Voor meer info: www.lisetteverkerk.nl

Octavio te paard. Op de achtergrond de Ausangate, een heilige berg (een Apu) vanwege de eeuwige sneeuw op de top.